Ն. 6825 1892 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 9/21 ՓԱԶԱՐ ԻՐԹԷՍԻ 33 ԻՒՆՃԻ ՍԷՆԷ ١٣١٠ ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ Ն. 6825

ԱՊՈՆԷ ԹԷՍԻԼԻ

	Սէնէլիկ	Ալթը այլըք
Իսթանպօլ	100	50
Թաշրա	140	70

Հէր հիսսէ այրը այրը կէօնտէրի-լէնլէր մախսուսէն իչիւն սէնէլիկի 180, վէ ալթը այլըղը 90 ղուրուշ.
Մէկ. Թիֆի ուսուլիւնէ միւթէալլիք ալ վատտա մէնձանէն տէրճ օլունուր.
Տէրճ օլունմայան մէկտուպլար վէ մէ-քալէլէր իատէ օլունմազ.

Սահիպի իմթիյազ
ԿԻՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Մաթպաա վէ իտարէխանէսի
Պապը Ալի ճատտէսինտէ 36 Նումէրօ

Մանզումէի Էֆքեար

ՆԷՎՄԻ ՂԱԶԷԹԱ

10 ՓԱՐԱ 10

منظومهٔ افکار
صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
قره بت پانوسیان
مطبعه و اداره خانه سی
باب عالی جاده سنده ٣٦ نومرولی
دائرهٔ مخصوصه در

Direction du journal
MANZOUMEI EFKIAR
Grand' rue de la S. Porte. 36

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք հազր. էվվէլքի կիւն Պապը Ալիյէ կիթ-միշ, Սատրազամ տէվլ. ֆէխամ. Հէզրէթ բաշա հազր. իլէ միւլագաթ իթմիշլէր տիր.

* *

Պաթրիգի միւշարիլէյհ հազր. պատրէհնու. Պալատա Թէշրիֆլէ, Ս. Հրեշտակապետ քիլիսէսիյին եէվմի մախսուսու միւնասէպէթի իլէ, տիւն Ս. պատարագ Թագտիս իթմիշլէր տիր.

Էջմիածինտէն հօկ. 8 Թարիխի իլէ վարիտ օլան պիր մէքթուպտա, Վեհ. Ս. Կաթողիկոսուն Թառաֆը վէ Նասըպ ու Թայինինէ տայիր Ռուս հիւքիւմէթի Թարաֆընտան մէքթուպ Թարիխինէ գատար պիր իշարաթ բէտմիյէ վիւրուտ իթմէմիշ վէ Հրաւիրակլարըն հօլա չըգարըլմալարը իլէ գապուլու բէտմի մուամէլէսինին հէնուզ գարարկիր օլմատըղը, պէյան ու իշար օլունուեօր.

Էվվէլքի կիւն Պատր. փոխանորդ Գեր. Գաբրիէլ Ծ. վրդ.ին խտըրէ միւտտէհարփ հէյվի մախսուսու օլտուղունտան, բուհանի վէ ճիսմանի մէնֆէաթըն վէ մէհմուրիյէթ, իյֆատի Թէպրիք իչիւն միւմաիլէյհ Հայր սուրբու զիեարէթ իթմիշլէր տիր.

Գեր. Դիմաքսեան վէ Օրմանեան սրբազանլար, էվվէլքի կիւն Ս. Պատրիարք հազր. իլէ միւլագաթ պուլունմուշլար տըր.

Փիլիսէմիյին ուզզափառալըղընը Թաստիգ ու իմթիրաֆ էօլու, Գօմթան Թինուբօլիս բէֆիգ իմիզաէ կէօրիւլէն պիր մէգալէի մախսուսէ, ղաղէթամըզըն իչ սահիֆէսինէ խիւլասաթէն Նագլ իտիլմիշ տիր,

Միլլէթիմիզ կրօնականլարընըն օլ պապտէ պէեան իտէճէքլէրի էֆքեար ու միւթալաաթ ղազէթամըզըն մակալէ միւիանէ տէրճ օլունաճագ տըր.

Խասթախանէմիզտէ Թէտավի իտիլմէքտէ օլան Գեր. Գարեգին Սրբազանը, պու կիւն Տօք. Խօրասանճեան էֆ. վէ Փէշմալճեան բաշա հազարաթը տախի մուաեէնէ իտէճէքլէր տիր.

Շէհրիմիզտէ պուլունան Գեր. Հմայեակ վէ Օրմանեան սրբազանլար էվվէլքի կիւն միւմաիլէյհ սըրբազանը զիեարէթ իթմիշլէրտիր.

Տիւն սապահ Գաբրիէլ Նորատունկեան վէ Միքայէլ Մամիկոնեան էֆ.լէր հազարաթըն խիտ-մէթինէ միւսաատէ էտմէ մախսուսէ օլմաղլա, պազը միւթէպէրան միւշարիլէյհ հիւմանէ պէեանը Թէպրիքեաթ իթմիշլէր տիր.

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Մալիյէ Նազըրը Նազիֆ էֆ. հազր.նին Թահթը րիեասէթինտէ օլարագ էվվէլքի կիւն տախի մէճլիսի Մալիյէ բէյիսի Իպրահիմ էֆէնտի վէ Բէժի գօմիսէրի Նուբիպէյ վէ Թէնպէքի Բէժի գօմիսէրի Ճէվատ վէ բուսումաթ էմանէթի մուհասէպէճիսի Ճէմալ պէյլէր հազարաթըլեա Թէնպէքի բէժիսի տիրէքթօրու Մ. Զօկէպտէն միւրէքքէպ պիր գօմիսիօնու մախսուս ինիգատ իտէրէք, իչպու գօմիսիօնտա Թէնպէքի գաչագճըլըղընըն մէնի զըմընտա Թէտապիրի միւգթազիյէ իֆա օլունմագ իւզրէ միւզաքէրաթը լազըմէ իճրա գըլընմըշ տըր.

* *

Մալիյէ Նազըրը Նազիֆ էֆ. հազրէթլէրի մահէթինէ պազը մէէ մուրիյին օլտուղու հալտէ եէվմի մէզգիւրտէ Օրման վէ Մէատին վէզնէ սանիրէսինէ ազիմէթլէ պազը Թէտգըգաթը հիսապիյէտէ պուլունմուշ օլտուգլարը իշիտիլմիշ տիր.

Տէրսաատէթ Ինկիլթէրրա սէֆիրի, հիւքիւմէթի մէթպուասընըն էմրիյլէ, Ինկիլթէրրա Թիճարէթ նէզարէթի Թարաֆընտան հէր այ նէշր օլունան մէճմուանըն 1892 սէնէ. Նիւսխալէսինի Պապը Ալիյէ Թագտիմ իթմիշ, վէ մէզքիւր նիւսխէ Տէրսաատէթ Թիճարէթ վէ զիրաաթ վէ սէնայի օտասընա Թէպլիղ պուլունմուշ տուր.

Զիրըմլէթ էչհարի հավի գութուլարըն բօսթախանէլէրճէ գապուլ վէ Թէաթիսի հագգընտա պիր Թալիմաթը մախսուսէ գալէմ ալընմըշ վէ Ռուսումաթ էմանէթինէ Թէլէկրաֆ նէզարէթի պէյ-նինտէ իչպու Թալիմաթըն Թաթպիգ վէ իճրասը խուսուսունտա միւպաշէրէթ խտիմէք իւզրէ պուլունմուշ տուր.

Դարատէնիզ պօղազընտա վէ Թէլլի Թապիա իլէ Մաճար գալէ արասընտա տէնիզ ալթընտա մէվճուտ պուլունան վէ պիր Ինկիլիզ վափօրու Թարաֆընտան կէչէնտէ գըրըլմըշ օլան գապլօնուն, պու կիպի գազալար էգսէրիա վուգուա կէլմէսինէ պինաէն էսկի եէրինէ վազընտան սարֆը նազարլա, մահալլի Թէպտիլ վէ Ռումէլի վէ Անատօլու Հիսարլարը արասընտա տէնիզ ալթընտան վազ օլունարագ, օրալարտան Գավագլարա գատար տա, գարատան պիր խաթթ ուզաթըլմասըլեա, Գավագլար մուխապէրաթընըն պու սուրէթլէ Թէմինի, Թէլէկրաֆ նէզարէթինէ Թահթը գարարա ալընմըշ տըր.

Գասըմ բաշա տէրէսինին գարատըլմասը իչիւն, պա Իրատէյի Սէնիյէ Ռօտօսեան բաշա հազր.նին Թահթը րիեասէթինտէ միւթէշէքքիլ գօմիսիօն պու կիւն տախի իճթիմա իտէճէք, Թէքրար ազգը իճրա իտէճէք տիր.

Մէզգիւր տէրէնին Թէմիզլէնմէսինէ տաիր միւհէնտիս Մ. Պէրթիէէ Թարաֆընտան Թագտիմ օլունան լայիհա մազհարը գապուլ օլամամըշ տըր. Միւմաիլէյհ պու լայիհա տա տէրէնին մէճրաբընը Թէմիզլէմէք վէ աղզընը գապայըպ պիր սէտ վազ օլունմազ իսէ, Թէմիզլէնմէսինին գապիլ օլամայաճաղը պէեան իտիլմիշ տիր.

Տիւն Իթալեա գրալիչասը Մարկարիթա հազր.նին սէնէյի տէվրիյէի վիլատէթլէրի օլմագ միւնասէպէթիյլէ, Իթալեա Թէպաասը Թարաֆընտան պազը մէրասիմ Թաազիմիյէ իֆա իտիլմիշ, վէ Տէրսաատէթտէ պուլունան Իթալեան մէքթէպլէրինէ տախի Թէվզիի միւքեաֆաթ բէսմի իճրա գըլընմըշ տըր.

Էնգիւրէ խաթթընըն Սալը քէօյտէն Բօլաթլը ա գատար օլան գըսմընըն գապուլու մուվագգաթ մուամէլէսինին իճրասը զըմընտա, Էնկիւրիւ գէ չարչէմպէ կիւնի մահալլի մէզգիւրէ պիր ֆէնն գօմիսիօնու իզամ իտիլէճէկինի պագ ըն ղազէթալար եազըյօրլար իսէ տէ, գօմիսիօն հէյէթինին էեվէլ հարէքէթի հագգընտա հէնուզ պիր գարար իթթիխազ օլունմամըշ տըր.

Թիւնէլին գապուլու մուվագգաթ մուամէլէսի վէսիլէսիյլէ հիւքիւմէթի Սէնիյէ իլէ գումբանեա միւմա-նընտա Թէհատտուս իտէն իխթիլաֆ պէր Թարաֆ օլուպ հասըլ օլան իթիլաֆ մուճիպինճէ, գումբանեա Նաֆիա նէզարէթի հիսապընա օլարագ վէրիլմիշ օլան 1500 լիրա Թէմինաթ աղչէսինի խազինէյէ Թէրք իթմիշ վէ չիմտիյէ գատար հասըլաթը սաֆիյէսինտէն հիւքիւմէթէ իւզատէ պիր պարա վէրմէյիպ, գալան պարայը իթմէգէ ալընմըշ օլուպ, պու միգտար իւզատէ իտիլմէյիպ իկի սէնէ տէ պուլունաճաղը, վէ 1893 սէնէսինտէն իթիպարէն պու մէպլաղըն իթասընը Թէահհիւտ իյլէմիշ տիր.

Բէզգա գումբանեա Թիւնէլ էգտէիսինին Գալաթա ֆ հէճէթինտէ 1200 լիրա վէ Պէյօղլու Թարաֆընտա տախի 1500 արշըն իւզէրինէ էհէնիէն պազը ազար Ինշա իտէճէք, վէ Ինշա օլունաճագ արսաթ տախի հիւքիւմէթէ էւաթէ իտէճէք պուլունուգ չիմտի իթմէ իտէճէք տիր.

Ինշաաթը վագըա մէսարիֆի Թիւնէլին պիրիքէն հասըլաթընտան մէվճուտ 39,000 լիրատան Թէսվիէ իտիլէճէքտիր, պատէհ գումբանեանըն պիրԾամանըլ չիրքէթի նամընա գէգըլարագ, հէրհան իտէճէք մուամէլաթընտա օլ վէճհլէ մուամէլէ իյֆա օլունմասընա մուվաֆագաթ իթմիշ տիր.

Պիլօքսէրալը պաղլարըն խարապ օլան վէզնէսի զըմընտա, Նաֆիա Նազըրը Թէվֆիգ բաշա հազր.նին Թահթը րիեասէթինտէ օլարագ միւթէշէքքիլ գօմիսիօն էվվէլքի կիւնքի իճթիմաընտա էհէմիյէթ գալէմ ալընան իքինճի բարօր հագգընտա իճրայի միւզաքէրէ խտիլմիշ տիր.

Էվվէլքի կիւն Մապէյնի Հիւմայունտա Ալիքոթիա վէ Մաճար Թահ սէֆիրի քէմալի պառօն պրիտէ ճէնապլարընը պիր զիեաֆէթ Սէնիյէ քէշիտէ պուլունմուշ վէ պունտա զաթը սամի Սատարէթ բէնահի, վէ զաթը վալայի Սէրասքէրի իլէ Ամիրալ վէ Պահրիյէ վէ Խարիճիյէ Նազըրլարը վէ Թօփխանէ միւշիրի բաշլար հազարաթը, վէ Մապէյնի Հիւմայուն էրքեանը քիրամը վէ սէֆարէթ միւսթէշարը վէ ամալէ միլիթէրի վէ պաշ Թէրճիման վէ քեաթիպի վէ մահէթ վաքօրու սիւվարիսի հազըր պուլունմուշլար տըր.

Օրթաքէօյտէ արապաճը Գէորգ աղանըն կազինօսու իլէ պէրպէր Մկրեան վէ Գունտուրաճը Կարապետ աղալարընըն ըքեանըն կիւճէ վագթը մայմունճուգ իլէ աչըրագ սիրգաթա ճիւրաթ իթմիկի խատիա օլան աէմիրճի Լեւոնուն, եալընըզ գունտուրաճը Կարապետ աղանըն տիւքեանընտան օլ վէճհէ սիրգաթա ճիւրամը Թէհագգուգ իթմէսիյլէ, մէրգում Լեւոն ճինայէթ մահքէմէսինէ իչ սէնէ քիւրէք ճէզասընա մահքիւմ օլմուշ տուր.

Երզնկայտան վարիտ օլան պիր Թէլէկրաֆա կէօրէ, գօլէրանըն քէսպի շիտտէթ իյլէտիկինտէն տօլայը, ուլումի մէքթէպլէր Թաաթիլ իտիլմիշ տիր.

Մէքթէպի Թըպպիյէի Շահանէնին «Գօթանիգ» պաղչէսինտէ պիր ֆէննի գըպալէ (էպէլիք) մէքթէպի, վէ պիր խասթախանէ Ինշասը խուսուսունա իրատէի Սէնիյէ սատըր իթմիշ, վէ պու կիւնլէրտէ վազը էսասլարը իճրա օլունաճագ մէզգիւր մէքթէպ վէ խասթախանէնին Ինշասընա 6000 լիրա սարֆ օլունաճաղը իշիտիլմիշ տիր.

Գանտըրմա-Գօնեա խաթթընա տաիր օլան էվրագ, տիւնքի մէճլիսի Վիւքէլատա միւզաքէրէ օլունարագ, նէթիճէսի պա մազպաթա խաքիփայի Շահանէյէ արզ օլունմուշ տուր.

Սիրքէճի Թէլէկրաֆ վէ բօսթա չիւպէսի մէէմուրու հինքեարպէյ-էնտեան Մարտիրոս էֆ. Պէյօղլու մէրքէզինէ, վէ Տէրսաատէթ բօսթախանէսի իթթիհատ մէէմուրլարընտան Հաֆըզ Մուսթաֆա էֆ. Սիրքէճի չիւպէ մէէմուրլուղունա Թաեին օլունմուշլար տըր.

Գօլէրանըն գարշը պիր մուալիճէ Թէրթիպ իթմիշ օլան Կարապետեան Մարտիրոս էֆ. իչպու մուալիճէյին խաթըմալը իչիւն հիւքիւմէթի Սէնիյէտէն միւսաատէ Թալէպ իթմիշ տիր.

Բէօյէ սարրաֆլարը, էհալինին Թէհվիլի միւչքիլաթը իչիւն 400 պին լիրալըգ ուֆագլըգ տարպ իթիրիկի հալտէ, եինէ մէճիտիյէ վէ չարէք պօզմագ իչիւն էսկի Թավր ու հարէքէթլէրինի մուհաֆազա իթտիքլէրինտէն պահսլա «Սապահ» ղազէթասը, աչէ(?)յհլէրի-նէ պիր ֆըղըրպէ մախսուսէ նէշր իթմիշ տիր.

Մէքթէպի Սուլթանինին Թէվզիի միւքեաֆաթ բէսմի, էվվէլքի կիւն Մէարիֆ Նազըրը Զիհտի բաշա հազր.նին Թահթը րիեասէթինտէ իճրա օլունարագ, 35 էֆ. չէհատէթնամէ ալըղ իթմիշլէր, վէ պունլար միանընտա միլլէթիմիզտէն հօմիլէրի զիրտէ միւնտէրիճ էֆէնտիլէր պուլունմագտա տըրլար.

Արամ Նազըրեան, Դանիէլ Սալմազլեան, Արմենակ Գուրբեան, Յովհաննէս Թէրզիպաշեան, Յովհաննէս Գ. Երամեան, Զարեհ Հովիւեան.

Թօպլա տէֆթէրտար վէ մուհասէպէճիլէրին Թէգայիւտ սանտըղը աէիտաթ վէ մուամէլաթընա իլիչիքլէրի պուլունտուգճա, մէէմուրիյէթլէ Թաէին խտիլմէլէրի հագգընտա իթթիխազ օլունան գարարըն, սանտըգ աէիտաթընը Թէվզիֆ վէ իբասլ իլէ միւքէլլէֆ օլան պիլ ճիւմլէ մէէմուրլարա տախի Թաամիմ խուսուսունա իրատէի Սէնիյէ սատըր իթմիշ, վէ քէյֆիյէթ Թաամիմէն տէվախիր վէ վիլայեաթա Շահանէյէ իշար օլունմուշ տուր.

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Բուսյա սէֆարէթի Շէյխիւլմէշայիխի սաաթ. Սէթտամ իւլչէլամ բաչ սեա րիւթպէի միւթիմայանի (բաշլըգը) վէ Չինճի րիւթպէտէն մէճիտի նիշանը,

Եօզղատ պիտայէթ մահքէմէսի ճէզա տայիրէսի բէյիսիկի, Խարբութ պիտայէթ մահքէմէսի ճէզա տայիրէսի բէյիսի սապըգը Պէչիր էֆ. նէ,

Շուրայի տէվլէթ ազասընտան սաաթ. Ղալիպ, վէ Տէրսաատէթ էմթիայի էճնէպիյէ կէօմրիւկիւ Նազըրը սաաթ. Պէհճէթ պէյլէր հազարաթընա ուլեա րիւթպէ էվվէլի,

Էնճիւմէնի Թիճարէթ պաշ քեաթիպի իզզ. Թէվֆիգ, վէ Թիճարէթ խարիճիյէ գալէմի միւթէճայիզլէրինտէն Ալի պէյլէրէ սանիյէ սընըֆը միւթէմայիզի,

Թիճարէթ նէզարէթի մէքթուպի գալէմի խուլէֆասընտան իզզ. Ճէմալ պէյէ սանիյէ սընըֆը սանիսի,

Մէճլիսի մալիյէ ազալըղը, Մալիյէ խաղինէսի հէյէթի գու բօնլու տիր մուավինի սաաթ. Մուսթաֆա Ասըմ պէյէ Թէվճիհ պուլունմուշ տուր.

* *

Ալմանիա վէ Պէլճիգա սէֆարէթլէրի պաշ քեաթիպլէրի օլուպ, մաալհութ Թէվճիհ պուլունմուշ օլան Մ. Միւլլէր իլէ Մ. Դամպէլ Օսմանիյէ րիւթպէի մէճիտի, Ֆրանսատա քէոյին Սէնխ Լուի էն եաքին փապրիգասը տիրէքթօրու Մ. Թէրլինէ Չինճի, վէ միւմաիլէյհին վէքիլի Միհրան Տիրինեան էֆէնտիյէ Չինճի րիւթպէլէրտէն Մէճիտի նիշանլարը իհսան պուլունմուշ տուր.

ՃՇՄԱՐԻՏ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Անխիղճ պարսաւանքն ու կոյր գովաբանութիւնն՝ հաւասարապէս ա՛յնքան մեծ տեղ մ՚ունին մեր մէջ որ՝ թերեւս հասարակութիւնը քննադատութեան գոյութեան իսկ կասկած ունենայ։ Արդարեւ, քննադատութեան պակասը յոյժ զգալի է, այլ ամենէ ուշագրաւն ու ցաւալին այն է որ՝ նոյն իսկ մերթ ընդ մերթ քննադատութեան անունով հրապարակ ելած քմահաճ տեսութիւններն սաեղ ասութիւններ են, որոց խորը պրպտելով կըմբռնենք թէ՝ յաճախ մենակէտութիւն ալ յոռի է, եւ թաքուն նպատակն յաւեգ ոյն։

Ճշմարիտ քննադատութիւնը՝ յառաջդիմութեան ամենէ հզօր լծակըն, բարեչըլջման են գլխաւոր պայմանն է. ճշդապէս կը նկարէ ինչ որ ծուռ է ու սխալ. կը մեկնաբանէ ինչ որ մութ է եւ անհասկնալի. բայց ո՞ր զուտ քննասիրական ոգին, այդ վսեմ առինն, զգացումը, ո՞ւր մեր մէջ երեւցած շողոքորթական փոփոխումներն, կամ՝ ո՞ւր երբեմն ամանուած չանթոհարական վճիռներն, որով տրակն արծիւներ Ոլիմպոսեան բարձունքներէ կիջնեն՝ սանդարամետ խրկելու ամեն ինչ որ ուրիշներ նուիրագործած են, եւ այդպիսիք՝ տիւն քրտինք կը մոնեն, տարապայման խանդով ցոյց տալու ազեւղն ու աղտոտն, վատն ու չարը. եւ այնպիսի ոճով մը, մ՚ինքիր չեղռով մը, որ կարելի չէ զսպել հեգնական ժպիտ մը քանի զգալի կը դառնայ թէ՝ այդ ճշմարտանուէր (՞) քննադատութեան, յանուն գրականութեան մղուած պայքարի, տեսակ մը նախանձայուզան՝ ոսկեգոյն այլ չցուցուի, թափանցիկ քօղին տակ, յաճախ պահուած կայ հակառակաժմրական խամ բիչ ոգի մը, նուաստ կրքերու թեկնածումը. եւ բոյր մը զազիր, զարշահոտ կեղծաւորութեան զգըլ խեղ բայլը։

Միանգամ ընդ միշտ, ա՛լ պէտք է համոզուիլ թէ՝ այդ օրինակ հը նարագրական նրբութեանց ժամանակն անցած է. ընթերցողներն աղուչներ չեն. Նախանձու, ատելութեան եւ անձնական նկատումներու վրայ չափուած, ձեւուած անհեթեթ բարոյականքներն՝ հեռի քննասիրութիւններ չկնելէ, ամենէ անտարբերներուն իսկ սրտի սեղմում կը պատճառեն։ Թո՛ղ որ քան կրնան դափ ու գրեն, թմբուկ ու փողար զարնեն, այն կը բակուն փաստաբաններն որք իրենց ուղեղին բոլոր ոյժն կը թափեն երկայն, ճռամ պարութիւններու, որոց սակայն յոյանի երկարութիւնը՝ յաճախ փաստերուն ու ապրկուլթեանց թուայն նեղ կուգայ, եւ կը մատնէ գրողին ճշմարտութենէ զգացած սոսկումը. Մանաւանդ՝ երբ հասարակութիւնը կը կազմակերպէ, պէտք էնք կըզգայ նշմարելով գրական կրկէսին մէջ, անկեղծութեան, ճշմարիտ քննադատութեան պակասը, եւ ընդ հակառակը՝ շողոմ ու ծայրայեղ թըջ նամանքն զուգահեռաբար զարգացած։

Ներկային մէջ տեսնուած քննադատութեան անհեթեթ եղանակը ի զուր մէկ քանի չարժուն մոլթեր պիտի նկարէին տեւական ընել. Հասարակութիւնը թէեւ շատ լայն սիրտ ունի, բայց սակէ վերջ, ա՛լ չկրնար իբրեւ հմայեակ վիզը կախել այն ամեն խնդչանքներն՝ ու ընծայով հրապարակը կողոպեն ու մանք. ա՛լ ականջ չը կախեր ամեն ստորանքի, որ անըմբան սնապարծութեամբ մերթ աշխահռաքայլա քացիի դէմքով, մերթ գիտունի, կամ առաջնակարգ գրագէտի եւ մերթ մանկավարժի հովեր առած կը բերեն։ Անոնք՝ որ կը փափաքին իրենը սուտ եր, լոյսը խաւար ցոյց տալ եւ բանաստեղծական անդի. ան հատ ու անզուսպ կերտուածներով հռչակ հանել, ինչպէս նաեւ սիրտ ու սէր գրաւել, հիմա՝ չեն կրնար հանդուրժեան աչաց փոշի փչել։ Անոնք, որ գրականութիւնը զուցանքի պէս բան մը կը նկատեն փառքի սիրանալու մէջոց մը՝ պէտք է այլուր փնտռեն իրենց փառասիրութեան գոհացումը։ Քննադատութիւնը՝ լոյսի հետ կապուած է ուստի եւ անհնար է զայն հաշտ պահել փառքի եւ ծանուցումի հետ։

Առ այժմ, հայ մամուլի մէջ տեսնուած քննադատութեան եղանակն երբեք լաւ գաղափար մը չի տար մեր մտային ու հոգեկան տրամադրութեանց, մեր բարոյական ձգտումներու մասին. բայց ասուզեւ, ա՛լ այսպէս չի շարունակեր.

Անոնք՝ որ կուգան ու նորերս ասուամտեւ թղթերու վրայ թափել իրենց սրտի զգացումները, եւ պաշտօն ունին ուղղել ժողովրդեան միտք սկզբունքն, միայն ու ծուռ զառանքը, պարտին անաչառ պաշտպանել մնեն այ լրագրական խնկարկոյր էջերուն. պարտին ըմբռնել, թէ այն հողն՝ որու վրայ իրենց ոտքն դրած են, կարծուածէն շատ աւելի յարգի է եւ նուիրական։ Թէ այն պաշտօնն՝ զոր կը կատարեն, յոյժ բարձր է, յոյժ վսեմ։ Ուստի անձնիւր գրող պէտք է ունենայ ինքնաճանաչութեան զգացման հետ, մարդկային վեհ մաստ պարտականութիւն մը կատարելու խղճմտութիւնն։

Արդարացի գովաբանութիւն մը չէ այն, երբ առանց հիմնական օ զուտ մը, արժէք մը նշմարելու, յոյժ չըվծռնքներ անհանգիսւ եւ քնքուշ ղղջեր կուտան անպէտ բաներու. Ճշմարիտ քննադատութիւն մը չէ այն, երբ կուզուի պղպջակել գրիչներով բրել ու քրթել, նոյն իսկ ինչ որ արդէն ընտիր է ու ազնիւ.

Քննադատութիւնը՝ այն ատեն միայն կունենայ մասնաւոր հրապարակ մը, քննադատի գրիչն՝ այն ատեն միայն ունի իր բարերար ազդեցութիւնը, գիտական ու մտաւոր հնարհն, երբ զայն յարժող իր ձեռքին մէկն կուրծքին վրայ դրած, կանոսայ լո՛յ խղճի ձայնին. Այս այդ դունաց քննադատութիւնք միայն կրնան հիացման արժանանալ. ան կէ դուրս, միշտ զայրոյթ եւ արգահատանք պիտի շարժեն ամեն անոնք որ՝ խիղճ չունին, այլ սոսկ անխիղճ բանաքննութեան խարազանը իրենց երկաթէ ձեռաց մէջ.

Վ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ԱԽԼԷԱԳԸ ՍԻԼԼԻՍԷ

Պէչերեւէթին բուհու օրուք ին սանը եւ քաէք պիր մէվքի ու վազիւեթէ թերքի իտէն հիւանիւ ախլէագտան մահրում գալմըշ օլան պիր աուէմ, աճապա հուզուր վէ խաթիրահաթը գալըլէ եաշաետպիլի՞ր մի. Պիր աուէմին սըրվէթինէ զատար աղ օլսա, վէ մուամէլաթը թիւճճարիէ վէ սընայիէ վէ զայիրէսի բէամիլէն աէ ֆէնա պիր հալտէ պուլունսա, եինէ աէնըն թէտավիսի չարէսի վար տըր, լաքին հիւանիւ ախլէագճա օլան թաղսիրաթըն բէֆ ու իզալէսի է բէյհնճէ միւշքիլ տիր.

Մէսէլա ումում տէվլէթլէր ճէզա գանուննամէլերինտէ մուսար րահ օլան ճէզալարըն էն չէտիտի պուլունան իտամ ճէզասընըն պիլէ, էքսէր աճվալտէ սույի ախլէագ աահալընճա իսթէթէմ պիր միւճազաթ աաա օլունմատըղը կէօըէ՞ւլմէքտէտէ մի տիր. Ֆրանսատա 13 վէ 14րնճի ասըրլարտա հիւքմֆէրմա օլան ախլէագ պօզուգլուզու զուհաան էհալիսի միւմքին մէր թէպէ սաղընըլըրմաղ միւլահազասըլա չէտիտ ճէզալար վազ ու թէէսիս իտիլմիշ իտի, լաքին պունլար հիչ պիրի ֆայիտէպախշ օլամատը. Զիրա էվզաը Բէլին չէհրինտէ սիրգաթ պիր գէմմէ ալաքէտէն զողալըմըշ իտի քի, Թիւրքիյէ. չէհրի միգթարի 182 մէթրօլու գալըպու նին աչաղը աթը վէ րիլէր իտի. Աճապա պու թէհչէթլի ճէզա սիրգաթըն էօնիւնիւ ալապիլտի՞ մի. Ճարօնէփատա թագավիւքէ մահքում օլանլարըն գար նըտաան պիր չիչ կէչիրիրէք, սաղ սաղ քէպաղ իտերլէր իմիշ. Կէրէք Եվրօպատա վէ կէրէք Ասիատա թային ու թէէսիս օլունան պու գատար աէհշէթլի միւճազաթ նը՞չին պիր լիւ պիր լիւ ֆէնալըքլա ըը բէօքիւնտէն մահվ իթմէէ միւզթէտիր օլամամըշըըր.

Իշթէ ախլէագ պօզուգլուզու կիպի ճէսիմ պիր միւսիպէթի մահվ իթմէք իչին, պէօյլէ գուվվէթլէրէ լիւզում օլմատըղընը մէտէնիւէթ թատտիգ իտիլ, ումումիւէ փօրա մէյթէպլէրինտէ ախլէագ տէրսլէրի թէտրիս օլունմալը։ Մէտէնիւէթի ճէտիտէնին իճապ իթտիկի աշքամ ու էտապ, նազարիլ իթիպարէ ալընարագ, մէքթէպլէրինտէ ախլէագ տէրսլէրինէ ֆէվգէլատէ տիգգաթ ու նէզարէթ լողլամէեէ պիլիւիւր, իշթէ պու նիւէգէն Եվրօպա միլէլ ու ագվամը բէք չօգ միւսթէֆիտ օլմալըր պու լատլար. Գաճաքը պիր աէֆա սարմըշ օլան ալէվլերտէն պիւնուտէ կէ՞ւրէ պինաեը գուրթարմագ չարէմսիզ իսէ, էվրաքփաղի պինալարըն մուհաֆազասընա զայրէթ իթմէք սանա մուգատտէս պիր վազիֆէ տիր.

Իշթէ պունուն իչին մէմլէքէթ հիւքմիւքիւմ օլըրզու մահալլէ իպթիտաիյէ էտրաք ախլէագ գօյուզուլունուն մահալլի միւգաթաիր օլմալը իւէ պիլէ, ալտգալը սաբըրէսի թէօալիւէ վէ ավլէրին իսթիգպալլէրինի թէհլիքէտէն գուրթարարաք, եինէ բէյլէքելի եօշերի ֆէնա սայլարընտան չըգարմագ ըը իւչիւն ումումի ավամը սէվք իթմէքտէ տիր.

Ախլէագ պօզուգլուղու միւսիպէթի բէք թէէսսիւֆամիզ պիր հալտըր, հալքըն քի միլլէթմիզիզ պու միւսիպէթին բէնչէլի մուհաֆրիզլէսինտէն գուրթուլամազըը կիպի, հէր կիւնտէ տահա զիյատէ պու աֆէթէ միւպթէլայը օլմագ մէհլիքէսինտէ պուլունուեօրլար. «Զէվգէկիւ, ճիտաալըը, իմսատակլըը», պունլար էն պաշլըճա ախլէագ սըզլըգ իւլէթի միւտահէչէսի սընըֆըընտան տըրլար, վէ պու իլլէթլէրէ կիրիֆթար օլանլարըն մըգտարը պիլզատ բէք քէսրէթլի տիր. Գանվէխանելէրտէ, մէյխանէլէրտէ, սօգագլարտա, պու միլլէթլէրէ թէսատիւֆ օլունուր, պիրի արթըըթ, օ պիրի ֆէլյէսօֆ տուր, տիկէրի բէկէ, պիր պաշգա ռլոս էէնի էռէքթիբէթ վէ լիսանը թէյզիլ ու իւրթիլա իտէն էտիպ ազէմ տիր. Հիչ պիր չէյէ տայիր մալիւմաթը թամմէլէրի օլմալարտան պաշգա, պիր չէյ թաճրիլ իթմէքէ տասըի իտթիտատըը օլմաէուգ, միլլէթէ մուզիրր թէնգէլ սերսերիլէր տիրլէր. Գունլարըն պէօյլէ օլմալարընա սէպեպ, մէքթէպլէրիմիզտէ աթգալըն թէրպիյէսինէ, թէհզիպի ախլէագընա տիգգաթ իթմէմէլէրի տիր.

Ս. ԳԱՍԸՐՃԵԱՆ

ՏՕԳԹԼՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Թէտավիլի խուսուսի, իլէթի էֆրէնճիէէ, վէ ալէթը թէնասիւլիէէ տէաէ տիր.

Գալաթատա քէօբրիւ պաշը, նիւմէրօ 5.

ԿՐԱԿԸ

Ցրտաշունչ ձմեռն զմեզ կրակին կը մօտեցնէ եւ անոր մօտիկն է որ կը ծնի էն սիրալի եւ էն սերտ, մտերմական խօսակցութիւնը, մինչ նոյն վայրկեանին կը տաքցունէ թէ՝ մարմիննիս եւ թէ սրտերնիս. ուրեմն նա արեգի եւ շնաչխարհիկ մ՛ը, բո՞յ ընկեր մը չէ՞, որուն առաջինն զմեզ կը լուսաւորէ եւ վերջինը մեր հոգին կոգեւորէ, կը խանդավառէ, իր անսպառ զուարձէն մաս մը կը կաթեցնէ մեր սրտին մէջ եւ զայն կը հրահրէ.... Կրակին վրայ խօսիլ ո՛չ եղանակէն եւ ո՛չ ալ նորաձեւութենէն դուրս է, աշխարհըն իսկ գրեթէ իր ծագումն անոր կը պարտի. Ժամանակաւ՝ Եղիտանուան տակ, իր քրմուհիներն ու երկրպագուներն ունեցաւ. Աթէնք անոր համար փառաւոր մեհեաններ կառուց, Ազգերն անոր հրաշափառ շղթաներուն, բոցեւրուն առջին խոնարհեցան, գուեանեկան. Կրակին էն վսեմ, խորհրդաւոր պատկերն այն է որ իրեն փարող մարմինը կը սրբէ, կը մաքրէ, իրեն մօտեցողը կը զգուէ, կը քաջալերէ ու կը սրտապնդէ, վերջապէս սովորակ մ՛ը նման ուր որ ալ սողոսկի, հուր կամ սէր կը ծորէ, կայտէ, կը մրկէ, կայրէ, կը մեռցունէ կամ կապրեցունէ...

Իւրաքանչիւր երկիր՝ իրեն յատուկ, տրցան եղանակներն ունի տաքնալու. Անգլիա նախամեծար կը համարի գետնածուխը. խաւարչտին կրակուտ մը որոց մէջ շողշրձակ կը լուսափայլին գադարի խոշոր բեկորները. ի՛նչ սատանայական բորբոքում... բայց նաեւ առեւտրական.

Գերմանիա հրահանը (սօպա) կընտրէ եւ կընդունի, — գետնածխուկի կամ փայտեալ փայտին կը բակը. Սա թէեւ անփայլ, անբոց սակայն բուռական ջերմութիւն կար տածել, ջերմոցն արդեան մ՛է, հոն կը հեզայ կրակն ինչ ո՞ր կը փայլի, կը հրապուրէ ու կը հրճուեցնէ. սար կրակ չըուիր այլ ջեռուցում.

Ռուսիա ալ ունի իր ջերմոցներն որք երդենովի պտոկով մը բանաստեղծական ձեւ մ՚ունին. արդարեւ քանի՜ն քաղցրահնչիւն նուագ մը կերգէին, երբ կրակը վետվետալ կը տատանի, հեռ կուգայ, թաւալգլոր կը խայտայ, մինչ գոցին ախնգամուտն հոգին ու բարդ ի բարդ տեղացող ձիւնն ամպրոպներ կը յարուցանեն.

Շուէտ, Նորվէկիա եւ Ռումանիա իրենց ասեղած, քանդուած, սպառած անտառներուն փայտը կայրեն լայն, ընդարձակ կրակարաններու մէջ.

Սպանիա եւ Իտալիա ոտքով եւ ձեռքով կրակարաններ կը գործածեն, որք մեր «մանղալին» փոքրիկ եղբայրը կը համարուին եւ այս վերջինոյն պէս արեւելեան ոճով զարդարուած է. սակայն հոն յաճախ ձիթայուղով կուսեր կայրեն իբր խնայողական վառելիք որ արփիին երկիրն ունեն կրնայ տաքցունել.

Ֆրանսա կրակարաններու առանձնաշնորհումն ունի, որոց մէջ կը փայլի փայտին զուարթասիրել, մանուածապատ շողոնը, բոցը՝ Անհարթ, խորդուբորդ ու մամռապատ կոճղներ՝ կրակեաղին մէջ հրճուալի ճարճատմամբ բորբոքելով, բոցեր արձակելով, արուեստական հրթիռի մը նման՝ կայծերու տրցակներ կը ժայթքեն.... Ո՜հ, այդ կայծեր արդեօք քանիներու սիրտը կը հիւծեն, կայրեն ու կը մրկեն....

Վերջապէս Թուրքիա փայտէն այրած ածուխ կը գործածէ պղնձեայ «մանղալի» մէջ. սա, — ինչպէս ամենուս ալ ծանօթ է, — Նրբահիւս գծերով զարդարուն լականաձեւ անօթ մ՛է, նգոյր մը կ.մ մեծ ու հարթ բարձ աւանդակի մը վրայ հաստատած. սորա շուրջն համախմբուած են՝ կկզած կամ ծալապատիկ նստած փափկասուն կիներ, սիրուն մանկիկներ. Գեղեցիկ սեռն իր ս՛կառը կայրէ եւ կսկի իր առօրեայ բանբասանքը... երազելի կրակ մ՛ն ս խնկանոց մ՛է ասիկայ....

Հոս հին յիշատակ մը կ՛արթընայ մաքիս մէջ. երբ Հօրեղբօրս հետ պաշտօնով մը Սեբաստիա գիւղերը կը շրջէի, գեղածիծաղ գարնան ան ձրեւոտ առաւօտ մը՝ հայ գիւղ մը, գեղջկական միայարկ, մթին ու աղտոտ սենեակ մը շուրջ որմերուն տակ փակեալ մթութ. այդ օր սարսռացեալ ցրտութիւն մը տիրած էր սենեկին մէջ. կը գողդղայի, տանտէրն առաւօտուն կանուխ, ըստ գեղջկական սովորութեան, ի գոտ փայտերու խոշոր կոճղներ բերած, վառարանին վրայ իրարու վրայ դիզելով փոքրիկ բլուր մը ձեւացուց եւ տակէն բռնկցուց. ա՜հ, ի՛նչ գեղեցիկ է գեղջկական կեանքը. ինչ՞ը երազել կուտայ... եւ ահա եկան գիւղացի գեղջուկ կանայք, երկու թռմպուլիկ տղեկներ, կծկտեցան վառարանին մէկ կողմը եւ աչքերնին պողպաջուն ու շը զարձակ կրակարանին յառած, պիշ պիշ սկսան դիտել թէ ինչպէս կը լուսաւորէր աղջամուղջին սենեակն ու իրենց թուխ դէմքերն..., սա կաւիկ մը խօսեցան, անդրանիկ քոյրը «Հեքեաթ» մը կը պատմէր եւ խօսքը տակաւ առ տակաւ իր վարդագեղ շրթանց վրայ կը նուաղէր, ընդհուպ դադրեցաւ, այլ եւ չէին խօսէր այլ յապուշ կրթեալ անթթիթ կընայէին խոշոր կոճղներու միահոգոյն տապալումը. հըբարխի բերանի մը նման կը բացուէր, հուր ու ծուխ դուրս կը ժայթքէր եւ երկու կողմերը կարմըր բերեան հրահոսանք մը կը ծորէր մարխին խայն եր. Այս շողշողուն, լուսակարկաջ յակինթներու, սուտակներու կոյտը, առոնց կապուտաց ոյն շողոմները, փայլփուն ու փողանցուկ կայծերը, վերջապէս այս հրաշալի տեսարանը փոքրիկ սիրելիներուն ուշն ու ուշքը զըրաւած էր. կը «քանդկանեն», կը սիրանան մանկական ու գեղջկական միամտութեամբ ի տես կրակին առանց անոր զօրութեան գիտակ լինելու. պահ մը խորհեցայ ձեան ի ծնօտ թէ երբ քչիկ մ՚ալ մեծնային ալ դեօք պիտի քաղէի՞ն կրակի մասին միթթարական խորհուրդներ, խե՛ճ գիւղացիք, ադէտ կը ծնին, ադէտ մեռնելու համար...

Կրակարանն ընտանեաց բարեկամ ու անոնց զուարթութեանց ու տրամութեանց ականատես վկայն է, մէկ քանին կը լուսաւորէ, ուրիշները կը ազիտացնէ. կրակն ամեն հասանքի ու ամեն եղանակի անխըտիր ընկերն է. Ձմեռ ատեն, նա բարերար հիւրընկալ մը, ասպընջականի մը նման սիրով կ՛ընդունի իրեն դիմողը եւ խանդակաթ մօր մը ու գուրգուրանքով հօր մը նման կը գգուէ ու կը փայփայէ զայն, իսկ գեղազարդ գաւթունը՝ իր շըքեղ, փառաւոր ջահին մէջ, երկնային անծայրածիր տարածութեան ու կապուտակ հորիզոնին վրայ ճառագայթ կը պաղպաջի զօր բնութիւնը զուարթացնելու համար երկնային Ցնծութիւնը կը վառէ, որն որ «Արեգակ» կը կոչուի.

ԱՐՄԵՆԱԿ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ԲԱՐԵԿԱՄ ԱՍԼԱՆԵՑՈՒՆ

ԳՐՔՈՅԿ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԸՍՏ ՀՕՄԻՕՓԱԹԻՔ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

Աշխատասիրեաց

ՏՐ. ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

Կը ծախուի Պոլսոյ ամէն Հայ գրավաճառաց քով

Գին 15 դահեկան

Ս· ԵԿԵՂԵՑԻՄԻԶԻՆ ՈՒՂՂԱՓԱՌՈՒԹԻՆՈՒ ՎԷ ՔՕՆՍԹԱՆԹԻՆՈՒԲՕԼԻՍ ՂԱԶԷԹԱՍԸ

Բում վաթանտաշլարըմըզըն Հէյպէլի Ատասընտա քեային խըմ խյանի (Աստուածաբանական) մէքթէպի մէզգունլարընտան օլուպ, Սաղըզ մըւճճարըն, Գալաթատա Թէքսիս իթմիշ օլտուղլարը Ս· Յովհաննէս կարապետ քիլիսասընըն վաիզի վէ րէիսի րուհանիսի, Արշիմանտրիտ (Տ· վարդապետ) հիւր մէթյու Բօյիքարբօս Բասմիանոս էֆէնտի Թարաֆընտան գալէմէ ալընըպ, րէֆիգիմիզ Գօնսթանթինուբօլիս ղազէթասընըն 11 սիւթունլարընը տոլտուրմուշ օլան պիր մէգալէի մուֆասսալասը պէր վէճհի աթի խուլասաթէն թէրճէմէպէ նագլ խըլընըր, վէ էհէմմիյեթինէ մէպնի ումում էհալիմիզին վէ պիլխասսա րուհանի րուհանիյէ միլին քէմալի տիգգաթլա մութալէա խուճճէթլէրի տէրբեար պուլունմուշ տուր·

Մէզգիւր Հէյպէլի մէքթէպի մուալլիմլէրինտէն իքէն, էլեէվմ Գէսարիէ մէթրօբօլիթի պուլունան Վաֆիատոս էֆ·նին եարտըմը օլտուղու Քիլիսէ Թարիխինտէ, վէ Աթինա տար իւլ ֆիւնունու մուալլիմլէրինտէն Տիօմիտիսին ասարընտա, վէ Ապպէ Պէրժիէ նամ Լաթին րահիպի իլէ Հոռվմէական Բիւզ·անթօսլարտան Վահան Հէրմագին, վէ Ֆրանսըզ մուհարրիրլէրինտէն Միշէլ Լէֆօր իլէ, Ինկիլիզ միւվէրրիխլէրինտէն Կիպպօնուն ասարընտա Հայաստանեայց Ս· Ե կեղեցին Ուղղափառութիւնունեանի միւսպէթ իւլ իման վէ Օրթօտօքս օլտուղու ինքեար իտիլմիշ իսէ տէ, իշպու ինքեարըն քիւլլիեէն վահի վէ Հայաստանեայց Ս· Եկեղեցին Թէմամիյլէ Ուղղափառ վէ Օրթօտօքս օլտուղունու, միւմայիլէյհ Բօյիգարբօս էֆ· տէլաթի վէ պէրահինի գավիէէ սէրտ իլէ իսպաթ իթմիշ տիր·

1000 սէնէ էվվէլ Իսթանպօլ Բում Օրթօտօքս Բաթրիքլիկի մագամընտա պուլունմուշ վէ մէզգիւր քիլիսանըն ազիզլէրի (սուրբ) սըրասընա կէչմիշ օլան Ֆօթիօս Հայրապետին վէ Թէօրիանօս նամ միւվէրրիխին վէ Ապէ Վ·ասիլեօս Քէթէ նամ Բուսիա րահիպինին վէ Տըվալիէ Բիքօ նամ միւվէրրիխին ասարընտան, Հայաստանեայց Եկեղեցինին ուղղափառութիւնունու զահիրէ չըգարան բէք չօգ տէլաիլի գավիէ նագլ էթմիշ տիր·

Ֆօթիօս Հայրապետ «Պին քիթապ» նամ էսէրինտէ Տարգ Քիլիսալարընտան պահս էյլէտիկի սըրատա, «գէժմանլարտա հէր նասըլ սա հէրեթիկօս զանն օլունմուշ օլան Քիլիսամըզ հագգընտա «Էրմէնիլէր Քրիսթիան մէզհէպինի էյան խալիս «վէ տօղրու պիր սուրէթտէ մուհա«ֆազա խաթիօրլար» տէեռւ եազմըշ տըր·

Մալիւմ օլտուղու իւզրէ, Ֆօթիօս, Իսթանպօլ (Բում) Քիլիսասընըն Բօմա (Գաթօլ·իք) Քիլիսասընտան պիւթիւն պիւթիւն այրը օլտուղունու իլան էթմիշ օլտուղունտան, Բում Քիլիսասը քէնտիսինի սուրբլար միեանընա կէչիրմիշ օլտուղու հալտէ, Լաթին Քիլիսասը Թարաֆընտան, հագգընտա անաթէմա (Նզովք) օգունուր վէ Հէրէթիկօս ատտ օլունուր·

Բուսիալը Ապպէ Վասիլիօս Քէթէ րահիպ տախի «Օրթօտօքս քիլիսասընըն իթիգատաթը» նամ էսէրինտէ Հայաստանեայց Եկեղեցինին ֆէլաքէթտէն ֆէլաքէթէ տիւշար օլտուղու վէ Թարիֆ գապուլ իթմէզ միւշքիլաթա դուչար քէմալը սէպաթլա մուգ·ավէմէթ իյլէտիկինի հիքեաեէտէն սօնրա, «Պու ճիւմլէ իլէ Էրմէնի Քիլիսասը իթիգատաթը միւսթագիմէ եէ գաւիմէտէ սապիթ գալըպ, էլեէվմ տախի իման ու իթիգատ ճա Բում Օրթօտօքս Քիլիսասընա Թէմամըյլէ մուվաֆըգ վէ մութապըգ տըր» տէմիշ տիր·

Միւմայիլէյհ Վասիլիօս Քէթէ Ֆրանսըզ միլլէթինտէն վէ Լաթին րուհպանլարընտան վէ բէք չօգ ասարըյլա մաարուֆ իլմ իլահի էրպապընտան օլուպ, Բուսիա Սինոդունա միւրաճաաթըյլա Օրթօտօքս մէզհէպինի գապուլ վէ Բարաս Թագտիս օլունտուգ·տան սօնրա, վէֆաթ իտինճէյէ գատար բէք չօգ սէնէլէր Բարիստէ Լիւնիօս Քրէթէն ինվանըյլա պուլուն պիր տէֆա րէսալէ նէշր իտէր իտի,

Թէօրիանոս նամ միւվէրրիխ տախի Առանա ճիվարընտա Բում գալէա (Հռոմկլայ) նամ մահալտէ Ներսէս (Շնորհալի) կաթուղիկոս վէ սաիր Էրմէնի Եպիսկոպոսլարը իլէ Իսթանպօլ Բում Քիլիսասընըն իգամ էյլէտիկի հէէէթի մախսուսէ պէյնինտէ ճէրէեան իթմիշ օլան միւլագաթ վէ միւպահասաթը հիքեաեէ իլէ, Ներսէս կաթուղիկոս վէ Գէորգ Եպիսկոպոսուն վէ սաիր Էրմէնի Եպիսկոպոս վէ մուալլիմլէրինին պէեանաթ վէ իգրահաթընտան, Էրմէնի Քիլիսասընըն Օրթօտօգսլուղ·ունա (Ուղղափառութիւն) սապիթ գալմըշ օլտուղունու քէամիլէն վէ Թէմամէն Թէհագգուգ էյլէտիշ իտուկինի պէեան էթմիշ տիր(1)·

Տըվալիէ Բիքօ տախի,

«Էրմէնի Քիլիսասընըն Հերեսիկօսութիւնա մէյլ էյլէտիկինի էգսէր միւվէրրիխլէր խատա · խարիխօրլար· պէն տախի պու խանկըզ գ·ոնն ու իթիգատտա իտիմ· Քագաթ մուտալաատէն Էրմէնի Քիլիսասընըն քիւթիւպի մուգատտեսէսինի օգուտուգ·տան վէ պիզզաթ Էրմէնի Եպիսկոպոսլարընըն պէեանաթ ու իգրահաթընը տինլէտիքտէն սօնրա, պու զէհապըմըն պիւսպիւթիւն խանկըզ վէ պի էսաս օլտուղունա գանաաթ հասըլ էթտիմ» տէեօր·

Գոտէեւոյ Խորէն

---

(1) Ներսէս Շնորհալինին «Ընդհանրականն» նամ էսէրինտէ պու խուսուս հագգընտա մուֆասսալ մալիւմաթ վէրիլմիշ օլտուղունտան, էրպապը մէրագ մէզգիւր քիթապա միւրաճաաթ իթտիքլէրինտէ, իքի քիլիսա պէյնինտէ Թէմաթթի օլունան էվրագըն սուրէթի իլէ, սաիր Թաֆսիլաթը կէօրէպիլիրլէր·

ԹԻՒՃՃԱՐԻԵԷ

Բիւզտամըզտա մուամէլաթը Թիճարիէեէ էվվէլքի հաֆթաեա նիսպէթլէ մաթթէեսիւփ հիչ պիր Թէպէտտիւլ վուգու պուլմամըշ տըր·

Կէչէն հաֆթա զարֆընտա 5000 քիլէ սէրթ վէ 15.000 քիլէ եումշագ պուղտայ կէլիպ քեամիլէն սաթըլմըշ, վէ միւրուտ իտէն 25,000 քիլէ Կիրքա վէ Ազիմա պուղտայը տախի, պէհէր քիլէսի 22½-23 ղըրշա օլարագ ֆիւրուխթ խըլըմըշ տըր·

Պուճտան մաատա պէհէր քիլէսի 10¾-11 ղըր· տան 7000 քիլէ արբա սաթըլմըշ, վէ մըրըր վէ չավտար վէ եուլաֆ մուամէլէսի կէօրիւլմէմիշ տիր·

Ունա կէլինճէ, կէչէն հաֆթա մահալլի մուխթէլիֆէտէն 4000 չուվալ կէլիպ սաթըլմըշ, վէ ֆասուլեա, սուսամ, հաշհաշ իւզէրինէ մուամէլէէէ Թէսատիւֆ օլունմամըշ, ղըլէսի 39-45 բարատան 400 չուվալ Նօհուտ, վէ ղըլէսի 40-50½ բարատան 100 չուվալ քէթէն Թօխումու, վէ ղըլէսի 80-85 բարատան 1,350 չուվալ գուշ եէմու ֆիւրուխթ օլունմուշ տուր· Գաշլըճա խըրաճաթ էմթիաամըզա կէլինճէ, կէչէն հաֆթա զարֆընտա Թիֆթիգ, աֆիօն, հալը, քիթրէ վէ ճէհրի մուամէլաթը, ճիւզի րէվաճլը իտի·

Կէչէն հաֆթա զարֆընտա 175 վարիլի պիրինճի Նէսման իւրիւ Թօսու կէլմիշ, վէ պէհէր 36-37 վարիլի պիր լիրաեա օլարագ եալընըզ 15 վարիլ, վէ պէհէր 38 ղըլէսի պիր լիրաեա օլմագ իւզրէ, օլ մըգտար տախի Մաճարիսթան մալը սաթըլմըշ, վէ պու նէվ մալտէն 75 վարիլ կէլմիշ, վէ Պէրլին մալինտէն միւրուտ իտէն 30 վարիլին 20 վարիլի, պէհէր 35 ղըլէսի պիր լիրաեա օլմագ իւզրէ սաթըլմըշ տըր·

Թանթարիէ էմթիասընա կէլինճէ կէչէն հաֆթա 1600 չուվալ գահվէ կէլմիշ, վէ պէհէր 100 ղըլէսի 11 պուչուգ 13 լիրաեա օլարագ եալընըզ 200 չուվալ սաթըլմըշ, վէ միւրուտ իտէն 5800 չուվալ չէքէր տախի, պէհէր գանթարը, մարգասընա կէօրէ, 122-126 ղըր· ա օլարագ սաթըլմըշ, վէ Բանկոն րիրինճինտէն հիչ սաթըլըշ վէ մէվրուտաթ վուգու պուլմամըշ, վէ եալընըզ 100 չուվալ ճաբօնիա րիրինճի ֆիւրուխթ օլունմուշ, վէ ֆիեաթլարընճա հիչ Թէպէտտիւլաթ կէօրիւլմէեէն մօմ վէ կազ իւղէրինէ րէվաճը ախզուիթթա կէօրիւլմիւշ տիր·

ՇԸՄԷՆՏԸՖԷՐ ԹԻՒՀՎԻԼԱԹԸ

Շըմէնտըֆէր Թահվիլաթը հագգընտա կէչէնտէ «Լէվանթ» տան նագլէն ղազէթամըզտա պիր մէգալէ տէրճ օլունմուշ իտի·

Պու տէֆա Պրիւքսէլտէ նէշր օլունան րէֆիգիմիզ «Մօնիթէօր տէզ ինթէրէ Մաթէրիէլ» ղազէթասընտա օլ պապտէ կէօրիւլէն պաղը մալիւմաթ պէր վէճհի աթի նագլ ու տէրճ օլունուր·

Բէսիւլմալ բլանընա նազարէն, 1910 սէնէսինէ գատար հէր սէնէ 1,500,000 ֆր· իթֆաիեէ խասպէթ իթմէքտէ, վէ մէզգիւր Թարիխտէն սօնրա իքինճի տէվր պաշլամագտա տըր քի, պու տա 1,375,000 ֆր· իթֆաէ պուլունաճագտա գատար տէվամ իյլէմէքտէ տիր·

Գաչա պաշ Թէէտիեէէէ կէլինճէ, չըգ·աճագ Թահվիլաթըն սատէտի պիթթաապի հէր սէնէ Թէզայիւտ իտէճէք տիր·

Կէլէճէք սէնէ իպթիտայի Թէահհիւտ մուճիպինճէ, 400 ֆր· իքբամիեէ խասպէ իտէճէք (1893) Թահվիլաթըն ատէտի 3,850 օլուպ, 1894 վէ 1895 սէնէլէրինտէ 4,050 ատէտինէ չըգ·աճագ, վէ պու սուրէթտէ 1903 սէնէսինտէ 5000 ատէտինէ րէսիտէ օլաճագ, վէ պէօյլէճէ տէվամ իտէճէք տիր·

Ուսուլու հաղըրէ մուճիպինճէ,

1,500,000 ֆր· սէնէվի միւքեաֆաթա,

1,600,000 ֆր· տախի 400 ֆրանքտան 4000 Թահվիլին Թէէտիեէսինէ Թախսիս օլունաճագ տըր·

1910 սէնէսինէ գատար պիրինճի մըգտար սապիթ իսէ տէ, իքինճի մըգտար 10 սէնէ զարֆընտա իքի միլեօնա րէսիտէ օլմագ իչին սայիմա Թէզայիւտ իյլէմէքտէ տիր·

Կէչէն սէնէեէ գատար իքրամիեէլէրին նիւզտէ 58ի Թէէտիեէ օլունուր իտի· Պինաէն ալէյհ նիւզտէ 58 տէն Թէէտիեէ ամթը նագտիեէ 3 100 00 ֆր· եախօտ սէնէլի հալիեէ իչին քիւսուրսուզ օլարագ 1,700,000 ֆր· օլաճագ տըր·

Ֆագաթ րէսիւլմալի մինզամմէ հիսասընա վուգու պուլան միւպատաաթըն Թէրքի հալինտէ, Թախսիսաթը հաղըրէ իլէ էլեէվմ վէրիլմէքտէ օլան նիւզտէ 58 նիւզտէ 72 եէ չըգ·արըլապիլիր· Պու հալ 2,232,000 ֆր· սարֆընը իյճապ իթտիրէճէք տիր·

«Լէվանթ Հէրալտը» մէզգուր պահսի իթտիկի լայիհա մուճիպինճէ, իքրամիեէսի իպթիտայի մըգտարլարը իլէ Թէէտիեէ օլունաճագ Թահվիլաթլարա սէնէվի 1,500,000

վէ իքրամիեէսի պաշա պաշ օլան նիւզտէ 45 Թէէտիեէ օլունմագ իւզրէ չըգ·աճագ Թահվիլէրէ Թէէտիեէ օլունմագ իչին տախի 720,000

2,220,000

ֆրանգա պալիղ օլմագ·տա տըր քի, նիւզտէ 72 Թէէտիեէ օլունտուղու հալտէ վէրիլէճէք մէպալիղէ միւսավի տիր·

Ֆագաթ 10 սէնէ զարֆընտա պու սուրէթի Թէսվիեէ հիսս օլունաճագ տէրէճէտէ Թէպէտտիւլ իտէճէք տիր·

Սուրէթի մունթազամէտէ օլարագ նիւզտէ 72 Թէէտիեէսի հալինտէ նիւզտէ 82 Թէէտիեամ 2,520,000 ֆր· ա պալիղ օլմագ·տա տըր· Իքրամիեէ պաշա պաշ Թէէտիեէ օլունտուղու, վէ րէսիւլմալլէր նիւզտէ 45 իթա իտիլտիկի սուրէթտէ, իքրամիեէ իչին սէնէվի 1,500,000, վէ րէսիւլմալ իչին 900,000 ֆր· իգթիզա իթմէքտէ, վէ պունլարըն նիւքինիւ 2,400,000 ֆր· ա պալիղ օլմագ·տա տըր քի, 120,000 ֆր· պիր Թէսարրուֆ մէվճուտ տուր·

Ֆայիզ Թէէտիեէսի նին զարըրսըզլըգ·լարը հալտէ, պալատէքի միսալ, պու ուսուլի իյզահ իտէպիլիր·

Ֆիլ հագիգա սապիթ օլան ղըրմա նիւզտէ 100 Թէէտիեէ օլունտուղու, վէ հէր սէնէ ճէզայիրիտ իտէն ղըրմա նիւզտէ 45 վէրիլտիկի հալտէ, եալընըզ պիր նիսպէթ, զարարլաշտըրըլան ուսուլու հաղըրէտէն պիր Թէսարրուֆ հասըլլէ կէլմէքտէտիր· Ֆագաթ նիւզտէ 45,1882 սէնէսինտէն պէրու 100 տէ 3 շըրթըյլա ֆայիզ զամմ օլունաճագ տըր· Էլեէվմ մէզգիւր ֆայիզ սահէսինտէ մէզգիւր նիւզտէ 45 լէր նիւզտէ 61 է պալիղ օլմուշ, վէ օն սէնէ զարֆընտա նիւզտէ

)(34)(

ՕՐՍԻՎԱԼ ՃԻՆԱԵԷԹԻ

Մուտէրճիմի Միւէլլիֆի

Ա· Մ· ԷՄԻԼ ԿԱԳՕՐԻՕ

Հիչ Թէէսսիւֆ իթմէեօրում, բաբալարը եէտիմ իսէ պարի եալըտըմ եա, չիւնքի հալտէ Բարիզինտէն զիւլիւրտի քիմ իսէ, զիւլիւրտիւքտէ անա տախի ֆայտիմ, գօնագըմ եէշեամ հէրսի չու սաաթտա հանգը իւիլմիշլէր տիր, նէ էվիմ վար նէ պարգըմ·

- Գօնթ տը Թրէմօրէլ պու սէօզլէրի սէօյլէր իքէն, խաթըրընտան քիմ պիլիր նէլէր կէչիեօր իտի քի, պիր արալըգ սէսի քէսիլտի, գանը ճէվէլանը կէլտի իսէ տէ եինէ ֆիւթուրսըզլըղընը խալէլ կէթիրմէմէկէ չալըշըեօր իտի,

Միս Ֆանսի տէտի քի·

Էօյլէ իսէ···օ հալտէ····

—Օ հալտէ սէրպէսթ գալաճաղըմ՞ը մը անլաթմագ իսթէեօրսուն օ Թալիհի պիր չէյ տիր·

Գարը չու հալտէ մէճնուն մու եօգսա միւթէէսսիֆ մի օլմագ լազըմ կէլէճէկինի հէնուզ Թային իտէմէյէրէք շաշըրըպ գալըր իտի, գօնթ գարըն նիւզինէ պագարագ տէտի քի·

—Էվվէթ հիւրրիեէթինի սանա իատէ իտէրիմ, բահաթ օլ, սէնի էօյլէ պօմ պօշ տա Թէրք իթմէեօրում· Պու տայիրէ սէնին նամընա քիրալանմըշ օլտուղունտան, էյեա տախի պիթթաապի սէնին տիր, պունտան մաատա պէն սէնի եինէ խաթըրըմտան չըգ·արմայըմ, ճէպիմ տէ սօն սէրվէթիմ օլարագ 10,000 ֆրանգ, վար տըր քի հէբսի սէնին տիր, սանա կէթիրտիմ, լօգ·անթալարտա ուչաղա բարա վէրիլիպ տէ պագըլըեանին կէթիրտիքլէրի զէւան նասըլ Թապագ իչինէ գօյար իսէ, գօնթ տախի անլէրի Թագլիտ իտէրէք, պանգ գայիմէլէրինի պիր Թապագ իչինէ գօյտու·

Միս Ֆանսի քէմալի նէֆրէթլէ բարաեը աթըպ, նիւզինի չէվիրտի· գ·օնթ տէտի քի·

—Օ՛, նէ կիւզէլ հարեքէթ իթտին գըզըմ, պէն սէնի պիր էյի գըզ զանն իտէրէք, տայիմա սէնի տիւչիւնիւրիմ կիպի, պու կիւն տախի տիւշիւնմիշ իտիմ, սէն իսէ բարաեը րէ՞տտ մի իտիեօրսուն, սէնի Թաահիտ իթմէք լազըմ տըր·

Էվվէթ Միս Ֆանսի էյի պիր գըզ իտի, զիրա գալտըգ·լարը ճէպինէ գօյուպ տա, գօնթու տախի արգասընա Թարտ իթմէկէ հազըր իքէն, տէլիգանլըեը բէք պիչարէ բէք աճընաճագ պիր հալտէ զանն իտէրէք, քէնտիսինի Թէսէլլի իթմէկէ լիւզում կէօրմիշ իտի·

Հալպուքի Թրէմօրէլ, արթըգ պիր բարաեը գալտըրըպ անլաթմաղը գէժմանտան պէրու, գարըյը քէնտիսինէ պիր հագգընտա պիր ճիտտի մուհապպէթ բէսլէմէ իթմէկէ պաշլամըշ իտի·

Էվվէթ, պու մագ·ալէ գըզլարտա պէօյլէ քէսկին չու տիւրլիւսէ վար տըր· Չէնկին պիր գ·օնթուն էլինտէ քէնտիլէրինի էսիր կէօրտիւքլէրի զէման, անը սէվմէզլէրտէ, քէնտի հալ ու չալլարընա մինասիպ սաըը քէօթիւ պիր զիւլիւրտ կէօրիւրլէր իսէ, բէօգ տօսթանէ պիր մուհապպէթ բէյտա իտէրլէր·

Շիմտի գօնթ տը Թրէմօրէլ սախի, իշթէ միս Ֆանսի կիպի պիր գատընըն ճիտտէն սէվտիկինէ կի պիր զիւլիւրտ օլմուշ գալմըշ իտի· Թրէմօրէլին, սօն սէրվէթինի քիմ միլէն քէնտիսինէ կէթիրմիշ օլմագ տէրէճէսինտէքի ֆէտաքեարլըղընա մուգ·աբիլ, օ տա պիր ֆէտաքեարլըգ կէօսթէրմէք լիւզումունու հիս իյլէմիշ իտի·

Միս Ֆանսի տէեօր քի·

—Պիր բարամ գալմատը տէեօրսուն սանա, իշթէ հէնուզ 10,000 ֆրանգըն վար, պու տա ազ բարա մը տըր,

—Սէնին պէրապէր եաշամագ իչին, պիր այլըգ խարճըյըգ տիմէք տիր, հալ պու քի սանա եալընըզ էյլաս օլմագ իչին պունուն 3 միսլինի խարճ իթտիկիմ զէմանլար ունութտու՞ն մու·

—Վագ·ըա էօյլէ՛,

Գօնթ պու միւքեալէմէյի իտէր իքէն, օ գատար էյլէնմէքտէ իտի քի, էսմէրինտէ հէնուզ իլք տէֆա օլարագ պահս իթտիկի չու հալը իփլաս, քէնտիսի իչին էճալի զարրի սալըգ պիր էյլէնճէ եէրինէ կէչիեօր իտի·

—Միս Ֆանսի պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, ճիտտիեէթինէ չիւպհէ իրիլէմէյէճէք պիր Թավր իլէ տէտի քի·

—Հէզ Թօր, պէն սանա ազ բարա իլէ տէ իտարէ օլունապիլիրիմ հէմ ազ բարա իլէ սանա էյի իտարէ օլունապիլիրիմ, 10,000 ֆրանգ ազ տէյիլ տիր, պէն սէնի կէօրմէզտէն էվվէլ 10,000 ֆրանգըն սալըը իչիտիր իտիմ տէ, ազլըմ պաշըմտան կէչէր իտի, հագիգաթ 10,000 ֆրանգը բէք չօգ քիմսէլէր իչին իտիմ իսէլէրտէ, անլէրի պիր եէրտէ կէօրէնլէր ազ օլտուղու կիպի, օլ մըգտար բարաեը քէնտի բարասը օլմագ իւզրէ

77ձէ պալիղ օլաճագ վէ պու սու-րէթլէ թէզալիւս խաճճէք տիր․

Գու ուսուլաէ թէէտիխաթտա պուլունմագ իչիւն 1893 վէ 1903 սէնէլէրինտէ աթիաէքի մըզտար լար լազըմ կէլէճէք տիր․

	1893	1903
Իքրամիյէ ֆր․	1.500.000	1.500.000
Րէսիւլմալ ֆր․	976.000	1.540.000
Հալ պուքի	2.476.000	3.040.000

սուրէթի մուն․ Թազամէտէ ևիւզտէ 72 թէ․ տիճէ իչիւն ֆր․ 2.222.000 2.520.000 իյճապ խաճճէ․ կինտէն աչըգ 256.200 220.000 լարըրը սէնէվի թէզևիտ իթմէքտէ օլան ևիւզտէ 72 ևէրինէ՝ ուսուլու ճէտիտէ գապուլ օլունաճագ օլուր իսէ, պալէտտէ մուհարրէր օլտուղու վէճհլէ էրէյիճէ աչըգ օլաճագ տըր․

ԴԱՑԷԹ ՄԻՒՏՀԻՇ ՊԻՐ ՖԱՃԻԱ

Ալյոլն վիլաեէթինտէ Սապան ճանամ միւսլիման քէօյիւնտէ, կէչէն հաֆթա վուգու պուլան տէհշէթամիզ պիր ֆաճիաեր Իզմիր ղազէթալարը շու վէճհլէ հիքեաեէ իտիեօրլար․

Մէզքիւր քէօյ սաքինլէրինտէն պիրի իքի սէնէ էվվէլ էվլէնէրէք արաարըա գարը գօճա պէյնինտէ նիզա էքսիք օլմաղըր ճէհէթլէ, հէրիֆ զէվճէսինի խանէսինտէն գօվմագլա, գատըն գըզգարտաշըննըն խանէսինէ սըղընմըշ իսէտէ, պիր հաֆթա միւրուրինտէ նատիմ օլարագ զէվճէսինի այըրգ խանէսինէ կէօթիւրմէք իւզրէ, կիճէ տատըթ իքիտէ պալտըզըրըն խանէսինէ կէլիպ քիմճէ խապէր վիրմէքսիզին գարուեու աչմըշ վէ իչէրիեէ կիրմիշ տիր․

Հէրիֆ խանէեէ կիրտիկի սըրատա, իքի գատըն եանի զէվճէսի իլէ պալտըզը ուլգուտա պալունմագլարընտան, զէվճէսինի ուեանտըրըպ «գալգ էվիմիզէ կիտէլիմ» տէմիշ իսէ տէ, գատըն կիթմէք խուսուսուեա ֆէրեատէ պաշլամըշ, վէ ֆէրեատը հէմշիրէսինի ուեանտըրմըշ տըր․ Ուեանան գատըն «հէմշիրէմի գօվտուզտան սօնրա տահա նէ՞ իսթէյօրսուն» տիեէրէք, քէօյլիւնիւն իւզէրինէ հիւճում իթմիշ, վէ քէօյլիւ զէվճէսինի գուշաղընտան թութուպ սիւրիւքլէմէք իսթէտիկինտէն, պալտըզը հէրիֆի տէօյմէեէ պաշլաեըպ, զէվճէսինին գուշաղընտան էլինի չէքտիրմէեէ մէճպուր իւլէմիշ իսէտէ, պու տէֆա հէրիֆ բիւր հիտտէթ քէսիլէրէք, պէլինտէքի պըչաղը չէքիպ զէվճէսինի կէօյսիւնտէն ճէրհ իլէ գաթլ ու իթլաֆ էյլէմիշ տիր․

Պալտըզը պու հալի կէօրիւնճէ գալըճա պիր օտուն եագալաեըպ, գաթիլին պաշընա վուրմուշ, վէ գաթիլ սէրսէմլէնէրէք եէրէ տիւշմէքլէ, էլինտէն պըչաղը ալըգ գարնընա սաբլամըշ տըր․ Էօլտիւ զաննըյլա օզաղա տօղրու կիթմէք իսթէմիշ իսէ տէ․ գաթիլ ազըը պաշընա կէլէրէք, գարընտաշ պըչաղը չըգարըպ անազա գալգապիլմիշ, վէ օտանըն գարուսունտան չըգմազա օլան պալտըզըըն սաչլարընտան եագալայըպ եէրէ սէրմիշ․ վէ եէտի եէրինտէն եարալայարագ անըտա գաթլ ու իթլաֆ իթմիշ տիր․

Գաթիլ թէհլիքէյի սուրէթտէ մէճրուհ օլտուղու հալտէ, գարընտան աչըլան եարաեը իքի էլի իլէ թութարագ, քէնտի խանէսինէ ֆիրար իյլէմիշ իսէտէ, գարուտան իչէրիեէ կիրտիքտէ, թաղ ու թագաթը քէսիլիպ եէրէ տիւշմիշ, վէ պաշը էվինին գարուսունա տաեանմըշ տըր․

Օ կիճէ բիւնէնին խապէրի օլմամըշ իքէն, ֆաճիանըն վուգու պուլտուղու խանէտէ, տ՛կէր պիր օտատա եաթմագտա օլան մազթուլլէրըն քիւչիւք հէմշիրէսի, սապահլայըն ուեանըպ, հէմշիրէլէրինի էօլիւ կէօրիւնճէ, սօզագա չըգարագ ֆէրեատէ պաշլամըշ, վէ ֆէրեատըեը իշիտէն գօմշուլար մահալլի վագատէն խէպէրտար օլմուշլար տըր․

Մազնուն քէօյլիւնիւն խանէսինէ կիտիլտիքտէ, գարու աչըլմաեըընտան, տուվարտան աշըրալարագ իչէրի կիրիլտիքտէ, հէրիֆ եարասը վէ պաշը գարուեա տաեանմըշ օլտուղու հալտէ պուլունմուշ վէ եանընտա եագլաշըպ վէֆաթ իթմէտիկի անլաշըլմաեը իւզէրինէ, քէյֆիեէթ քէնտիսինտէն սօրուլտուղտա, վուգուաթի հալի թաֆսիլաթըյլա հիքեաեէ ու իֆատէ իտէպիլմիշ տիր․

Գաթէլու «աման պիրազ սու վէրին» տէեիպ, վէրիլէն սուեու իչտիքտէն սօնրա թէսլիմի րուհ էյլէմիշ տիր․

ԽԱՐԻՃԻԷ

Մ․ ՊՕՆԿԻՆԻՆ ՆՈՒԹՔՈՒ

Վիւքէլայի սապըգատան Մ․ Փօնկի Թօնէյլիանօտա իրատ իթտիկի պիր նութգ ունտա, իթթիֆագը միւսէլլէսի թագ տիրտէ, միւթէֆիքլէրտէն գիեատէ բաահիզալարըն էֆքեարընա թէզահիւր իթտիկինի, վէ տատամ քի իթթիֆագը մէզքիւր մուահէտէսի իմզալանմըշ տըր․ « Հալտէ անա բիաեէթ օլունմագ լազըմ կէլտիկինի, վէ մամաֆիհ մուահէտէյի մէզքիւրէնին թէճտիտի իգթիզա իթմէեէճէկինի, վէ էկէր Իթալիանըն վէ Հալթա Լիվօրնօնըն եէնի պիր ֆէլաքէթէ տուչար օլմազ իհթիմալինէ իսէ, թէքմիլ Իթալ եա տիւրլիւ մաթիւլիւնին պու իթթիֆագ աեըրմալէրինին ֆէտափնէ չալըշմագա մէճպուր օլտուղունու պէեան իթմիշ, վէ քիւլիւ բօլիթիգաեընա կէլինճէ, տահա էվլա պիր ուսուլ պուլունունճաեա գատար, շիմտիլիք հալ հազըրը մուհաֆազա իթմէք մուվաֆըգ մասլահաթ օլաճաղընը, վէ քէնտիսինին քաանոնայի տին ու մէզհէպ լէրին հիւրրիեէթի թարաֆտարը պուլունտուղունու իլավէ իյլէ հիւթամ իլէմիշ տիր․

ԳՐԱԼ ՊԷՀԱՆԶԷՆ

«Վօքս» ցայթունկ» ղազէթասը Տահօմէյ գրալը Պէհանզէնին պիր թազըմ թէքլիֆաթ վէ հէտիեէ լէրլէ Ալմանիա հիմայէսինի իսթիհսալէ սայ իթմիշինէ տաիր «Սօլէյ տը Միտի» ղազէթասընըն նէշրիեաթընըն պիլաասըլ օլտուղունու պէեանլէ, պէրվէճհի աթի իլավէյի միւթալաա իտիեօր․

«Գրալ Պէհանզէն ասլա Ալմանիա հիմայէսինի թալէպ իթմէմիշտիր․ Պէօյլէ պիր թալէպտէ պուլունսա իտի, հէր մէէմուրուն վագիֆ օլմէզըը ալիտէ պուլունան մէէմուրիյէթ մահիմաթ վիրմէք իգթիզաըը իտի․ Շու հալտէ Պէրլին Փրանսըզ սէֆիրինէ գրալ Պէհանզէնին իշպու թէշէպպիւսաթընտա տաիր մալիւմաթ վէրիլէճէք իտի, զիրա շու սըրաատա միւսթէմլէքեաթ վէ միւսթամիրաթ բօլիթիգաեընտա, եէնի միւսթէմլիքեաթ իսթիհսալինտէն թէվագգի իտիլմէտիկինէ տաիր պիր ճէրէեանը էֆքեար թէճէրիւր հիւքիւմֆէրմա օլմագտա տըր․»

ԻՐԱՆՏԱ ՌՈՒՍԼԱՐ

Օտէսսատա «Տէյլի Նիւզ»ա եազըլըրըլան կէօրէ, էլ եէվմ մէզունէն Բէթրսպուրկտա պուլունան Թէհէրան Բուս սէֆիրի Մ․ տը Պիւդօֆ, Թէհէրանա ավտէթինտէ, Բուսիա իլէ Իրան թիճարէթինին պիր գաթ տահա թէվսիի զըմնընտա Մօզաֆֆէր էտտին Միրզա իլէ մաֆաքընտան պիր թազըմ միհիմ իմթիեազաթ թէքլիֆաթըընը համիլ օլաճագ տըր․

Տիկէր թարաֆտան սէֆիրի մումաիլէյհ, կէօմրիւք րուսումունուն սուրէթի թահսիլի հագգընտա Իրանտա թէճրիպէ իթտիքտէն սօնրա, Իրան հիւքիւմէթինէ մուհասսէլէն վէ ֆէվքալ ատէ ճարթիէէ թէքլիֆինէ տախի մէէմուր օլմուշ իմիշ․

ԹԷԼԷԿՐԱՖԼԱՐ

Պէրլին 18 Նոյ․—Գանունու սաքերիի ճէտիտէճէ պաղը թաատիլաթըն իճրասը մէհմ․ տիր․ Գու թաատիլաթ մուխալիֆինի Գըրգ ուսընըն բէյինէ միւրաճաաթ օլունմուշ տոսրա, գօնթ Գապրիվինին խալէֆի (լօչիւրտ) թարաֆընտան իճրա օլունաճագ տըր․

Պրիւքսէլ 18․— Իթալիա վէ Բօրթուգալ միւբախասալարը, էսասը մէսիւլիեաթըն հէմ ալթուն վէ հէմ կիւմիւշ օլմասը հուգուգիւնի թըլէր իլթիզամ իթմէկէ էմր ալմիշլար տըր․

Բարիս 18․— Դուպուա կէօմրիւքլէրի վարիտաթընըն իլտիզամ իսէ էք գումրանեա վէրիլէրի իլէ միւզաքէրէ իթմէքի գըը․ Սրանեա հէյէթի վիւքէլասը թարաֆընտան պիր մէմնունիեէթ մաեսուս պուրաեա կէօնտէրիլմիշ տիր․

Լահայ 18 — Հիւքիւմէթ թէնսի գաթը աքչէրինէ գանուն լաեիհասընը թագտիմ իյլէմիշ տիր․ Հարպ զէմանընտա գումվէեյի մէվճուտէնի ասքէրիէէնին 68.415 նէֆէրէ իպլաղ իտիլմէսի, վէ նիզամիեէ վէ րէտիֆ վէ միւսթահֆըզ էֆրատընըն միւտտէթի խըտմէթլէրինին 9 սէնէտէն իպարէթ օլմասը, հարպիէէ նազըըը թարաֆընտան թէքլիֆ օլունմուշ տուր․

Վիէննա 18․— Բրէնս Կակարինին թահթը իտարէսինտէ պուլունան Բուսիա վաբօրլարընըն Սիւնէ պօղազընտա տալխուլլէրինէ արզ հիսէ մէէմուրլարը թարաֆընտան միւչիբլամ կէօսթէրիլմէքտէ օլուտուղ․ պէյանըլյա, Բուսիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան Թունա միւխթէլիթ գօմիսիօնունա շիքեաեաթ թէգտիմ օլունտուղունու Վիէննաըըն «Նուէ Ֆրայէ Բրէսէ» գազէթասը խաբէրտար իթմիշ տիր․

Մատրիտ 18․— Սրանեա վէ Մօրանիա միեանընտա միւզաքէրաթը թիճարիէէ գաթիէն միւնգաթի օլմուշ տուր․ Ֆրանսա մէճլիսի մէպուսանը, Սրանեա էմթիասը հագգընտա էն աչաղը թարիֆանըն թաթպիգինի րէտտ իյլէմիշ տիր․

ԹԱՍՀԻՀ

Ճիւմա իրթէսի կիւնքի նիւսխամըզըն իչ սահիֆէսինտէ «Բանա մա պէրզէխի» մէգալէսինտէ, Ֆրանսըզլար թարաֆընտան օլ պապատէ վուգու պուլան ֆէտաքեարլըգ պիր պաշգա միլլէթա պալիղ օլմուշ տէնէճէք եէրտէ, թէրթիպ սէհվի օլարագ պիր պաշգա միլլէթ տէնիլմիշ օլմաղլա թասհիհ օլունուր․

ՆՈՒԷԼ ԿԱՂԱՆԴԻ
ԳԻՏԱԿԱՆ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԶԲՕՍԱՆՔ
Կը պարունակէ 60 հրահանգ և 53 գեղատիպ պատկերներ․
Գին 5 դահեկան
Տասը հատը մէկանց առնողներուն հարիւրին ՔԱՌԱՍՈՒՆԸ զեղչ․

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ
1893
ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ս․ Փրկչ Ազգային Հիւանդանոցի
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՍԵՐՎԻՉԵՆ
Գին 40 փարա
Հայրենթը խասթախանէմիզէ այիտ օլան իշպու օրացոյցտան հէր քէսին պիրէր տանէ էտինմէլէրի էլզէմ տիր․
Տէբօզիթօսու.
Պէյօղլու Սէնի խանտա օրթա գաթտա 48, 49, 50 նումէրօլու խասթախանէ օտալարը տըր․
Խասթախանէ մէօհրի իլէ մէմհուր օլմայան Օրացոյցլար մըթէպէր տէտիր․

ՄԻՒՔԷՄՄԷԼ ԳԱՄՈՒՍԻ ՕՍՄԱՆԻ

Քիթապճը Գասպար էֆէնտինին նէշր իթմէքտէ օլտուղու միւքէմմէլ Գամուսուն 53 վէ 54ինճի ֆօրմալարընը թէչքիլ իտէն ճիւզ տախի, պու քէրրէ մէվգիի ֆիւ բինթիշար օլուպ, 10 բարաեա սաթըլմագ տա տըր․

Միւմաիլէյհ Գասպար էֆէնտինին վաթանա պիր խըտմէթի նաչիզի իհթիւա էթմէսի մուսէտտիլ, պու էսէրին իքմալի խուսուսունտա, քէմալի սէպաթլէ սարֆը զայրէթ վէ վէրզիշ իյլէմէսի, հազիգաթէն շաեանը թագտիր մէվատտէն տիր․

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ
Գ․ Մ․ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ
ՄՀԱԱՌՕՏ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ԱԶԳԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Ա․ ՄԱՍՆ
Արեւելեան հին պետութիւնք
Մարդկային սեռի քաղաքակրթութեան և զարգացման վերաբեր կալ գեղեցիկ յիշատակութեամբ հանդերձ
[illegible]
[illegible]
Աշխարհագրական գունաւոր ատլաս 3 արևելեան հին աշխարհի
ԳԻՆ 4 ՂՐՈՒՇ
Կեդրոնատեղին է
Գ․ ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՆՈՐ ԲԱՌԱՐԱՆ
ԵՐԵՔԼԵԶՈՒԵԱՆ
ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ, ՀԱՅ. ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Մ․ Գ․ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
ԱՐԱՄԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
Հրատարակուեցաւ 42րդ թերթ

էօնլէրինտէ կէօրէնլէր տահա աղլըրլար, սէնինլէ պիրլէշմէգտէն էվվէլ բէք ֆագիրանէ եաշար իտի իսէմ տէ, չիմտիքինտէն տահա աղլատըեար տէյիլ իտիմ․

Պիր եանտան պու լագըրտըլարը սէօյլէյէն միս Ֆանսի, տիկէր թարաֆտան տախի գալեմլէրի գօնթուն ճէպլէրինէ սօգըշտըրմազա չալըշըր իտի․ գօնթ սօրտու քի․

—Նէ՞ եաքըեօրսուն միս Ֆանսի․

—Սէն պու բարալարը ալ տէ չէյ եաք․․․

—Նէ՞ եաքաեըմ․

Պէն նէ՞ պիլէյիմ, ֆագաթ բաբա բարաեը գազանըր տէյլէր․ բի եաշատա հավա օյունու օյնամագ, հիչ օլմազ իսէ պաշգա պիր իշ կէօրմէք էյինտէն կէլմէ՞զ մի, շիմտի գըալըր կիպի զէնկին օլան պիր թագըմ աճէմլէր թանըրըմ քի, պիր գաչ սէնէ էվվէլ պիր բարալաըը եօգ իտի․ Հէմտէ սէնտէ օլան թէրպիէէ, իլմ ֆէթանէթ, անլէրըն պիրիսինտէ օլմաեըը հալտէ, ֆօգ գօլայ զէնկին օլուրլար, սէն տէ անլէր կիպի նիշիւն հարէքէթ իթմէեօրսուն․

Պիր գատըն էրքէյի իգնաէ չալըշըրըը զէման նէ գատար զայրէթ իտէր իսէ, Ֆանսի տախի պու սէօզլէրի էօյլէ պիր սայ ու զայրէթլէ սէօյլէեօր իտի․

Քէնտի հազգընտա հիչ պիր մուհապպէթի սաֆիեանէսի բուլիա իթմէտիկի պիր գատընտան, չու եօլտա իչիթտիկի սէօզլէր գօնթուտա հայրէթէ տիւշար իյլէեօր իտի․ Ֆանսի տէլիգանլըընըն պու սէօզլէրինի պիր նէվ գանաաթ զաննը իտէրէք տէտի քի․

—Սէօզլէրիմի գապուլ իթտինմի էյի՞ մի հէզթօր․

Ինանըրըմ քի բէք էյի պիր գըզսըն Ֆանսի, ֆագաթ մաամաֆիհ քի պէն պու բարաեը սանա վէրտիմ, սէն անլէրի գապուլ իտուպ ալմալըսըն տա, պաշգա հիչ պիր չէյէ գարըշմամալըսըն․

—Եա սէն նէ եաբաճագսըն, սանա տա պիրազ բարա գալըր՞մը․

—Պէնիմ տահա․․․

Պու սէօզիւ պիթիրէպիլմէք իչիւն․ բարա ճիւզտանընը եօգլամագ լազըմ կէլմիշ իտի․ Ճիւզտանընտա նէ գատար բարա օլտուղունու էօյրէնմէկ ասլա եօգլամամըշ օլան գօնթ տը Թրէմօրէլ, պու կիւն մէվճուտ օլան բարաեընը սայտը, տէտի քի․

—Պէնիմ տահա 340 ֆրանգըմ վար, ինթիխաճըմտան բէք չօգ զիեատէ պիր բարա տըր, տուր պարի շունտան 10 ալթունու տա ուչագլարընա վէրէյիմ, զիրա պանա կիւզէլ խըտմէթ իթտիլէր․

—Ամահ Ալլահ, եա սօնրա սէն նէ օլաճագսըն․

Գօնթ սիւսլիւ սազալընը բարմազլարըյլա թարաշլայարագ, պիլա ֆիւթուր տէտի քի,

—Պէն տէ պէյնիմէ պիր գուրշուն սըգաճազըմ․

—Օ՛, Ալլահ իթմէսին․

Գօնթ զանն իյլէտի քի, գարը պու ճիւրաթընտան չիւպհէ իտիեօր․ Ֆիլ ահիքէ գունտագըը սապանճաըընը չըգարըպ կէօսթէրէրէք տէտի քի,

Շունու կէօրտի՞նմի, պունուն ուճունու չէօյլէճէ գուլագ թօգունու թութթուպ տա թէթիկի տէ չէքտիկիմ կիպի իշ պիթտի կիթտի․

Ֆանսի հէյէճանընտան, պէնզի քիւլ կիպի օլտուղու հալտէ․ կէօզլէրինի աչըբ, գօնթու թէմաշա իյլէեօր իտի․

Շու անտէ գօնթ քէնտիսինէ ․ գատար եիւզէք կէօրիւնիւեօր իտի քի, Ֆանսի պու պէօյիւքլիւկի էօմրիւնտէ հիչ պիր էրքէքտէ կէօրմէտիկինտէն, գօնթա մուհապպէթի կիթտիքճէ արթըեօր իտի, էօյլէ եա, պու կէնճլիքտէ և միլեօն սէրվէթի եէյիպ պիթիրտիքտէն սօնրա, ալայ մէէեուս օլմազսըզըն բիւչմանլըգ կէօսթէրմէքսիզին, պու տէրէճէլէրտէ ֆիւթուր սուզլուգ իլէ քէնտիսինի էօլտիւրմէք, էօյլէ պիր գարը նազարընտա ազ գահրամանլըգ մը տըր․ Ֆիլէն պէյլէ Ֆանսի չու սաաթտա գօնթու աաէթա պիր էժտէրհա գահրամանըգ իւզրէ թագտիր իյլէեօր իտի․

Նիհաեէթ Ֆանսի պիրտէն պիրէ եէրինտէն ֆըրլատը, «եօ՛գ, քէնտինի էօլտիւրմէեէճէքսին» տէյի պաղըրարագ աչըգ ըն ըն պէյնինտէն թութտու․ վէ եիւզինի էյիճէ կէօրմէք իչիւն պաշընը արգաեա տօղրու աթարագ կիպի, կէօզլէրինի կէօզլէրի իչինէ տիքարագ հալէտ խինէ հայգըըրմազ նէվմինտէն տէտի քի,

—Քէնտինի էօլտիւրմէեէճէքսին տէեօրում․ էօլտիւրմէեէճէքսի՞ն, տէյի՞լ մի, պունու պանա վաատ իթ, պէն սէնի սէվէրիմ հէզթօր, կէրչէքտէն սէվէեօրում, էվվէլլէրի սէնի հիչ սէվմէտիկիմ հալտէ, շիմտի սէվէեօրում, սէնին նէ գահրաման օլտուղունու պիլմէտիկիմ իչիւն սէվմէեօրիմմիշիմ, չէ՞մտի իսէ․․․ արթըգ, պալթիեար օլուրուզ, սէն հէբ պէօյիւքլիւք իչինտէ եօգ կէչիրմիշ օլտուղուն իչիւն, 10.000 ֆրանգ նէ օլտուղունու պիլմէզսին, պէն ֆագիր օլտուղումտան պու մէպլաղըն էհէմ-

([illegible])